

egyszerűen leromboltak. Így történt ez a múlt századi rákosfalvai állomásépülettel is. Valaha egy ilyen állomás valóságos kommunikációs központ volt. Rákosfalva szinte valamennyi „közintézménye” ennek a közelében terült el: étterem, bolt, gyógyszerár, sporttelep, sőt az egykori Rátkay-mozi is az állomás melletti épületben üzemelt. Azután lebontották Rákosfalvát, és fölépült a Füredi úti lakótelep. Épült új közért és új bisztró, de a régi hangulatot már nem sikerült visszavarázsolni. Néhány évvel ezek után lebontották a rákosfalvai állomásépületet is. Pedig benne szolgálati lakás, pénztár, újságárusító hely, trafik, mellékhelyiség stb. is volt, mert a jó öreg Monarchiában még ennyire gondoltak az utazóközönségre. S mi van ma a régi épület helyén? Gyom. Mert még a rendes aszfaltjárdát is föltörték, eltüntették, s az utasok most kénytelenek a sárban tocsogni. Ezzel aligha büszkélkedhetünk el unokáinknak.

Mutatóba akad még néhány ipartörténeti jelentőségű épület a HÉV-ek vonalain mentén. Sok helyen állnak az egykori áramátalakítók, őrházak, állomásépületek. A gödöllői HÉV vonalán Csömör és Kerepes állomásépülete egyértelműen ipartörténeti emlék, ennek megfelelően kellene ezeket védeni is. A nevek már sajnos nem vonatkozik a védelem: a gödöllői HÉV vonalán az 1970-es évek eléggé el nem ítéhető faluösszevonsolásainak eredményeképpen a HÉV-állomások nevét is megváltoztatták. Kistarcsa nevéből ekkor lett a „remekül” hangzó *Kerepestarcsa-alsó*, Kerepes pedig *Kerepestarcsa-felső*. Azt hiszem, itt az ideje a hagyományos nevek visszaadásának!

A helyiérdekű vasutak – 100 évesek lévén – olyan korba léptek, amikor relikviáik megértek a védelemre. A Közlekedési Múzeumban örömmel pillantottam meg néhány régi HÉV-szerelvényt. Amilyen jó lenne, ha romantikus vonalaik mentén is megőriznénk valami régit, szépet: egy-egy emeletes bakterházat, forgalomirányító tornyot, hangulatos várótermet, mives padot, kovácsoltvas lámpát, s talán az egy évtizede még pompázó virágoskertek beültetésére is futná valakinek az erejéből. Hirdessék ezek a kis virággyak tavasztól őszig, hogy: „HÉV-vel a szabadba!”

Balázs Géza

Felhasznált irodalom: Balázs Géza: A gödöllői HÉV története. OKTV-kézirat, 1976; Balázs Géza: Firkálások a gödöllői HÉV-en. Bp., 1983; Balázs Géza: „HÉV-vel a szabadba!” Turista Magazin, 1987/10; A BSZKRT és a BHÉV statisztikai évkönyvei; Budapest közúti vasúti közlekedésének fejlődése (1865–1922) és a BSZKRT tízévi működése (1923–1933), Bp., 1934; A budapesti közúti vasút 100 éve. Bp., 1966; Szabó Dezső: A budapesti helyiérdekű vasutak egy évszázada. Közlekedéstudományi Szemle, 1988/2. 65–79.; Szendy Károly: A budapesti gyorsvasúti hálózat kialakítása. Bp., 1942; Várnagy Zoltán: A budapesti helyiérdekű vasutak története. BKV, Bp., 1987; Walton Gusztáv: A gödöllői HÉV mint kommunikációs terep. OTDK-dolgozat (kézirat), Gödöllő, 1988.

HÍREK

Czabán Samu Kulturális Napok, 1989. Húsz év telt el attól az avatási ünnepségtől, melynek keretében szülővárosában, Rozsnyón leleplezték Czabán Samunak, a Tanácsköztársaság iskolaügyi népbiztosának mellszobrát. Mint az elmúlt két évben, most is kulturális rendezvénysorozat emlékeztünk a forradalmár tanítóra. 1987-ben és 1988-ban csupán egy hétig tartott ez az akció, most azonban március és április hónapban kb. másfél hónap időtartamig sikerült több olyan – érzésem szerint színvonalas – műsort nyújtani, ami adott valamit a gömői embereknek és elmondott olyat is, amit a világnak e táján nem mindig hallunk. Kiemelnék most ezek közül néhányat. Az eseménysorozat harmadik napján, március 15-én, a Rozsnyói Bányászmuzeum kertjében álló Kossuth-szobor körül kb. 180 ember jött össze, hogy megemlékezzenek az évfordulóról. Mint tavaly, most is csak nagyon nehezen akarták megengedni a helyi hatóság vezetői a koszorúzási ünnepséget. Amit pedig utána csinált egy-két helyi vezető a rendezvény miatt, az szinte minősíthetetlen. A Nemzeti dal miatt gyalázták a megemlékezést és gúnyolták az ünneplő magyarokat. Április 10-én koszorúztuk meg Czabán Samu szobrát, a kárpátaljai barátaink jelenlétében. Megható volt ez a történelminek is nevezhető találkozás Dalmay Árpáddal, Vári Fábán Lászlóval, Füzesi Magdával, Ortutay Zsuzsával, Stróber Ottóval. Április 16-án Bánffy György színművészt köszönthettük Rozsnyón, aki Anyád nyelvét bízták rád a századok címmel tartott nagy sikerű előadói estet. E napok keretében sikerült megszervezni egy nagyon tartalmas, figyelemre méltó, egész napos pedagógiai rendezvényt. Ezen részt vettek a rozsnyói járásban dolgozó magyar tanítók és nevelők. Az előadók, dr. Forgács Anna és dr. Nóvel Iván Budapestről érkeztek és időszerű, a modern oktatás kérdéskörét érintő dolgokról beszéltek nagyon érdekesen. (Ambrus Ferenc)